

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grim Rakamları

Sayı: 22339
Tarih: 10-11-2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1942 yılında çıkarılan Varlık Vergisi Kanunu sonucunda vatandaşlık hakları çiğnenen ve ayrımcılığa uğrayan yurttaşlarımızdan resmen özür dilemesine ve kanunun yol açtığı maddi ve manevi zararların tazmin edilmesine dair kanun teklifi, gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ve talep ederim.

Garo PAYLAN
Diyarbakır Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme
	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 11 Kasım 2022	
Esas No: 2/4717	

T B M M
KANUNLAR VE KARARLAR BSK.LİGİ
1 0 Kasım 2022
Numara

T B M M
GENEL YÜRÜK
1 0 Kasım 2022
1110873

GENEL GEREKÇE

Bundan tam 80 yıl önce, 11 Kasım 1942 tarihinde, TBMM'ye getirilen Varlık Vergisi Kanunu oybirliğiyle kabul edilmiş ve ertesi gün Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Vergi, kâğıt üstünde II. Dünya Savaşı'nın zorlu ekonomik koşullarında "yüksek kârlılığa, stokçuluğa ve karaborsacılığa" karşı çıkarılmıştır. Fakat yasanın gerçek amacı, Hristiyan ve Yahudi vatandaşlarımızın ekonomik varlığına el koymaktır.

Dönemin İstanbul Defterdarı Faik Ökte'nin Varlık Vergisi Faciası kitabında aktardığına göre, Ankara'dan yollanan gizli damgalı bir yazıda, "savaştan dolayı kazanılan fevkalade kazançları bilhassa ekalliyetlerin elde ettiği" ve "bu kazançların tespitinde ekalliyetlerin ayrı bir cetvelde gösterilmesi gerektiği" belirtilmiştir. Bunun üzerine cetveller, Müslümanları temsilen M, gayrimüslimleri temsilen G, dönmeler için D ve ecnebler için E'yi gösterecek şekilde hesaplanmıştır. Bu cetvellerle çalışan komisyonların koyduğu vergiler, mükelleflerin varlıkları uyarınca değil, kulaktan dolma bilgiler, tahminler, yakın ilişkiler ve komisyondaki isimlerin kişisel çıkarları doğrultusunda belirlenmiştir.

Nihayetinde, Ökte'nin belirttiği gibi, Başbakan Saraçoğlu'nun emriyle "gayrimüslimlere diğerlerinden bazen on kat daha fazla Varlık Vergisi borcu çıkarılmıştır". Gayrimüslimlerin en yoksul kesimlerine de belirli oranda vergi uygulanırken, aynı meslek grubundan Müslümanlar vergiden muaf tutulmuştur. Sonuç olarak, 1944'te kanun yürürlükte kaldırıldığında, tüm Türkiye'de Varlık Vergisi'nin yükü, yaklaşık yüzde 83 oranında gayrimüslimlere, yüzde 7 oranında Müslümanlara ve yüzde 10 oranında "dönmeler ve ecnebilere" yüklenmiştir.

Varlık Vergisi kapsamında toplanan 315.000.000 TL değerindeki verginin 280.000.000 TL'si nüfusun yüzde birini bile oluşturmayan Hristiyan ve Yahudi yurttaşlara ödetildi.

Bu dönemde, gayrimüslimlerin vergi borcunu ödemek için satışa çıkardığı ve onlardan icra yoluyla elde edilen gayrimenkuller, çok büyük oranda Müslüman zenginlere ve devlet kurumlarına hızla satılmıştır. Aynı zamanda, açık artırma yoluyla icra edilen eşyalar da satılmıştır. Vergi borcunu ödeyemediği için, Ocak-Aralık 1943 tarihlerinde Aşkale (Erzurum) ve Sivrihisar'daki (Eskişehir) çalışma kamplarına aralarında dedemin de bulunduğu yaklaşık 1400 gayrimüslim mükellef gönderilmiştir. Genellikle gayrimüslimlerle ortaklıkları sebebiyle yüksek vergi borcu çıkarılan ve bu miktarları ödeyemeyen Müslüman mükellefler ise Ökte'nin belirttiği üzere kamplara gönderilmekten kurtulmuştur. Gayrimüslim mükelleflere, Aşkale'de Trabzon-İran transit karayolundaki karlar temizletilmiş, Erzurum'da şehrin sokakları süpürtülmüş ve Sivrihisar'da yol inşaatında taş kırılmıştır. Bu zorunlu işçilerden 21 kişi de bu kamplarda hayatını kaybetmiştir.

"Bu kanun aynı zamanda bir devrim kanunudur. Bize ekonomik bağımsızlığımızı kazandıracak bir fırsat karşısındayız. Piyasamıza egemen olan yabancıları böylece ortadan kaldırarak, Türk piyasasını Türklerin eline vereceğiz. Bu memleket tarafından gösterilen misafirperverlikten faydalanarak zengin oldukları halde, ona karşı bu nazik anda vazifelerini yapmaktan kaçınacak kimseler hakkında bu kanun, bütün şiddetiyle uygulanacaktır."

Dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'nun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Hristiyan ve Yahudi yurttaşlarımıza karşı bu ırkçı sözleri söylemesinin üzerinden 80 yıl geçti. Fakat Saraçoğlu'nun

ismi, halen önemli kamusal alanların isminde kendisine yer bulmaya devam ediyor. Mimarı olduğu ayrımcı Varlık Vergisi Kanunu'nun neden olduğu yıkımın mağdurları ise 80 yıldır halen araştırılmayı ve yüzleşilmeyi bekliyor.

Yüzleřilmeyen her suçun tekrarladığı gerçeğı, bu kanundan 13 yıl sonra yaşanan 6-7 Eylül 1955 Vandalizmi ve sonrasında devam eden ayrımcı uygulamalarda bir kez daha ortaya çıkmıştır. Tüm bu yaşananlar, 20. yüzyılın başında ülke nüfusunun yüzde 40'ını oluşturan Hristiyan ve Yahudi toplumlarının bugün nüfusun ancak binde birlik kısmını oluşturmasına neden olmuştur. Ve bu yaşananlarla halen yüzleşilmemesi, kalıcı bir toplumsal barışın inşa edilmesinin önündeki en büyük engel olmaya devam etmektedir.

Bu gerekçeler doğrultusunda, 80 yıl önce TBMM tarafından onaylanan ayrımcı Varlık Vergisi Kanunu ile yüzleşmek amacıyla, TBMM'nin geçmişle yüzleşme adına sorumluluk alması ve bu kanunun mağduru olan yurttaşlarımızdan resmen özür dilemesi çok önemli bir adım olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 – (1) Madde ile, 11 Kasım 1942 tarihinde çıkarılan kanunun, TBMM’de ‘ayrımcı’ olarak tanınması öngörülmektedir.

(2) TBMM tarafından çıkarılan Varlık Vergisi Kanunu’nun yarattığı mağduriyetlerden ve hak kayıplarından ötürü mağdurlarından özür dilemesi öngörülmektedir.

MADDE 2 – (1) Madde ile, Varlık Vergisi Kanunu’yla yaşanan mağduriyetlerin ve faillerinin kurulacak ilgili komisyon tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

(2) Madde ile, mağduriyet yaşayan kişilerin tespit edilmesi ve mağduriyetlerinin tazmin edilmesi öngörülmektedir.

MADDE 3 – (1) Madde ile, Varlık Vergisi Kanunu’nun çıkarılmasında sorumluluğu olan kişilerin isimlerinin kamusal alandan kaldırılması öngörülmektedir.

(2) Madde ile, tespit edilen isimlerin Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, kamusal alanlarda kullanılmaması öngörülmektedir.

MADDE 4 – Madde ile, Varlık Vergisi Kanunu’nun çıkarılmasının ardından kendilerine çıkarılan haksız vergi borçlarını ödeyemeyen Hristiyan ve Yahudi vergi mükelleflerinin borçlarını bedensel olarak ödemeleri için gönderildikleri Sivrihisar ve Aşkale kamplarının ‘hafıza mekânı’ olarak düzenlenmesi öngörülmektedir.

MADDE 5 – Yürürlük maddesidir.

MADDE 6 – Yürütme maddesidir.

**TBMM'NİN VARLIK VERGİSİ KANUNUYLA VATANDAŞLIK HAKLARININ
ÇİĞNENMESİNE VE HAKSIZLIĞA UĞRAMASINA NEDEN OLDUĞU
YURTTAŞLARIMIZDAN RESMEN ÖZÜR DİLEMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1 – (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi, 11 Kasım 1942 tarihinde çıkarılan Varlık Vergisi Kanunu'nu ayrımcı olarak kabul eder.

(2) TBMM, 11 Kasım 1942 tarihinde oybirliğiyle onayladığı Varlık Vergisi Kanunu'yla, haksız şekilde ekonomik varlığına el konulmasına sebep olması, yurttaşlarımız arasında ayrımcılığa neden olması ve çalışma kamplarına gönderilen Hristiyan ve Yahudi yurttaşlarımızın vatandaşlık haklarının çiğnenmesinde pay sahibi olması nedeniyle söz konusu kanunun mağdurlarından özür diler.

MADDE 2 – (1) Varlık Vergisi Kanunu'nun çıkarılmasının ardından yaşanan hak mahrumiyetleri ve kamplardaki can kayıplarının tespit edilmesi, mağdur olan kişilerin maddi ve manevi kayıplarının tazmin edilmesi, adaletin yerini bulması ve geçmişle yüzleşmenin sağlanması adına bir Komisyon kurulmuştur.

(2) İlgili Komisyon, can ve mal kaybından doğan hak ihlallerine yönelik tazminat ödenecek kişi ve kurumları belirler. Tazminat miktarı Adalet Bakanlığı tarafından belirlenir ve bu kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde Bakanlık tarafından ödenir.

MADDE 3 – (1) İlgili Komisyon tarafından tespit edilecek, Varlık Vergisi Kanunu'ndan sorumlu kişilerin isimleri; sokak, cadde, bulvar, meydan, park, vb. kamusal alanlardan, her türlü eğitim kurumundan, kamu kurum ve kuruluşlarına ait her türlü binadan, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içerisinde kaldırılır.

(2) İlgili Komisyonun tarafından tespit edilecek Varlık Vergisi Kanunu'nda sorumluluğu bulunan kişilerin isimleri; sokak, cadde, bulvar, meydan, park, vb. kamusal alanlara, herhangi bir eğitim kurumuna, kamu kurum ve kuruluşlarına ait herhangi bir binaya, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren verilemez.

MADDE 4 – (1) Varlık Vergisi Kanunu'nun uygulanmasındaki adaletsizliklerin sergileneceği ve söz konusu kanunla tarh edilen adaletsiz vergi borçlarını ödeyemedikleri gerekçesiyle çalışma kamplarına gönderilenlerin anılacağı “hafıza mekanları”, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde Eskişehir ili Sivrihisar ilçesinde ve Erzurum ili Aşkale ilçesinde, söz konusu çalışma kamplarının olduğu alanlarda kurulacaktır.

MADDE 5 – (1) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6 – (1) Bu kanunu Cumhurbaşkanı yürütür.